

Litera zabíja – Duch oživuje

Peter Vajda a Ján Šichula

Z Božieho slova sa dozvedáme jeden kľúčový, ba dokonca životne dôležitý fakt (2. Korinským 3:6):

„... lebo litera zabíja, ale Duch oživuje.“

Obsah tohto biblického výroku je skutočne otázkou života a smrti a pre kresťana, ktorý prijal dar večného života, je to otázka žitia nového života po tom, ako sa stal novým stvorením. Počas rokov po mojom obrátení som sa pomerne často stretal s tým, že tento text zostal nepochopený a bol zle vykladaný, dokonca aj zneužívaný. Pri rôznych príležitostiach a vo viacerých zboroch či spoločenstvách som osobne zažil, že tento verš je vykladaný a aplikovaný spôsobom, ako keby „litera“ znamenala „priveľa Biblie“, „prílišné používanie Božieho slova“, „prehnané aplikovanie Božích inštrukcií a prikázaní zaznamenaných v Slove“. Potom ako protipól (protiváha) k tomu je uvádzané priame a osobné vedenie Duchom Svätým, ktoré má vyvážiť či nahradiť takto chápanú „literu“. Opäť a opäť sa stretávam s kresťanmi, ktorí v mnohých záležitostiach svojho života tvrdia, že takto a takto ich vedie Boží Duch, alebo že toto a toto im zjavil Boží Duch, alebo že toto a toto im povedal Pán skrze svojho Ducha. Mnohokrát však je to, o čom tvrdia, že to majú od Ducha, v priamom a viac či menej očividnom rozpore s tým, čo učí Božie slovo. Veľakrát, počas toho ako sa snažím trpezlivo, a dúfam že zhovievavo a s láskou, poukázať im na to, že to nemôže byť od Svätého Ducha, pretože je to v rozpore s Písmom a Božími inštrukciami pre náš život, som obvinený zo zákonníctva, alebo mi len zhovievavo naznačia, že ako kresťan zaostávam, lebo nemám toľko zjavenia od Ducha ako oni. Je mi naozaj smutno z toho, koľko životných katastrof, zlyhaní, pádov a zničených životov som stihol spoznať počas tých pár rokov môjho kresťanského života, ktoré sa stali v dôsledku takéhoto prístupu k otázke „literu“ v zmysle „priveľa Biblie“ a „osobného vedenia Ducha“. Pre vážnosť tejto otázky som sa rozhodol napísať o tom.

Podme sa teda spolu pozrieť na tento text Písma a na to, čo v tomto texte znamená litera a čo Duch. Začnime s tým ľahším, čo nezvykne byť zle pochopené. Duch je Duch Boží, Duch Svätý, Duch Kristov – Ten, ktorý nás priviedol k pokániu, Ten, vďaka ktorému sme – uveriac

evanjeliu ukrižovaného a vzkrieseného Pána Ježiša Krista – znovuzrodení, Ten, skrze ktorého máme obriezku srdca, Ten, vďaka ktorému môžeme rozumieť Božiemu slovu a veriť mu, Ten, ktorým sme zapečatení, Ten, ktorý nám je daný ako závdavok, pretože sme vykúpené Božie deti adoptované do Božej rodiny, Ten, ktorý nás vedie, nám radí, nás posilňuje, nás utešuje, pomáha našim modlitbám, prihovára sa za nás.

Čo v tomto texte (2. Korinským 3:6) znamená litera? Najlepšie bude preskúmať kontext a okolie tohto verša. Vo veršoch 3 a 7 sa Pavol zmieňuje o kamenných doskách a kameňoch, zároveň spomína žiaru Mojžišovej tváre, do ktorej sa deti Izraela nemohli pozeráť. Tieto opisy pasujú iba na jednu historickú udalosť – odovzdanie zákona na hore Sinaj a s tým súvisiace uzavretie zmluvy medzi Hospodinom a hebrejským národom. Tieto skutočnosti nás vedú k záveru, že v tejto stati litera znamená zákon, Boží zákon, svätú, spravodlivú a dokonalú Božiu požiadavku na náš život. Ak by sme dokázali naplniť celú literu počas celého svojho života, stali by sme sa skrze literu (= našu osobnú poslušnosť zákonu) spravodlivými a získali by sme večný život ako mzdu, nie ako dar (Rímskym 10:5; 4:4, Galatským 3:12). Prečo litera zabíja? Pretože odkedy sme v Adamovi (od pádu prvého ľudského páru do hriechu), rodíme sa na tento svet porušení hriechom a pod mocou hriechu, náchylní žiť hriešne aj pri najlepšej snahe a vôle žiť pred Bohom čisto a spravodlivo. Pre našu slabosť a nedokonalosť nám zákon (litera) nemôže dať život (Galatským 3:11). Zákon (litera) nás môže len odsúdiť (1. Korinským 15:56). Nedá nám milosť – zo zákona je len poznanie hriechu (Rímskym 3:20). Ak by sme sa snažili raz sa na Božom súde obhájiť vlastnou spravodlivosťou, došli by sme smrti a zahynutia na večné veky (Rímskym 10:3, Filipským 3:9). Preto litera zabíja. Ak veríme, že Kristus za nás zaplatil dlh za náš hriech, výkupné, potom máme Ducha Kristovho (Rímskym 8:9), sme spravodliví z viery (Rímskym 1:17), a neprídeme na súd, pretože sme prešli zo smrti do života (Ján 5:24). Preto Duch oživuje. Skrze Ducha máme nielen zabezpečený večný život a vzkriesenie z mŕtvych, ale máme darovaný aj nový život, ktorý môžeme a máme žiť už tu na zemi v zemskej tele, ktoré ešte nie je vykúpené (Rímskym 8:23), pričom v tomto zápase o posvätenie, o pripodobňovanie sa Kristovi,

kráčanie po úzkej ceste čerpáme silu a život práve z tohto Ducha.

Litera v Rímskym 2:27–29 predstavuje Boží zákon daný vo forme Mojžišovho zákona. V liste Rímskym sa v 1. a 2. kapitole dozvedáme, že ako pohania tak aj Židia sú na tom zle pred Bohom, lebo sú od neho ďaleko, zavrhli poznanie Boha, a neposlúchajú Boží zákon. Napriek tomu, že existoval rozdiel v tom, ako sa Boh dával v histórii ľudstva poznať pohanom a ako Židom, a akým spôsobom dal svoj zákon týmto dvom skupinám na poslušanie, obe skupiny dopadli zle a niet rozdielu v ich postavení pred Bohom. Ako jedni tak aj druhí zhršli a postrádajú Božiu slávu (Rímskym 3:10–12,23; 5:12).

Litera v Rímskym 7:6. V siedmej kapitole listu Rimanom apoštol Pavol uvádza nádherný a mocný opis toho, že buď sme pod milosťou alebo sme pod zákonom, čomu venuje aj celý list Galatským. V tomto opise, či podobenstve, je zákon zosobnený (personifikovaný) ako manžel, a ja – človek som personifikovaný ako manželka. Celý tento opis je založený na základnom biblickom princípe, že manželstvo pred Bohom je len jedno a na celý život, a končí iba smrťou jedného z manželských partnerov. My ľudia sa na svet rodíme pod zákonom (ktorý je Židom daný vo forme Mojžišovho zákona a pohanom vo forme svedomia a vedomia existencie Boha, takže budú na Božom súde bez výhovorky, o čom je druhá kapitola listu Rímskym). To je ale pre nás ľudí obrovský problém, pretože sme na svete zosobášení s týmto manželom zákonom, ktorý ako manžel je dobrý, spravodlivý, dokonalý, dokonca výstižne odzrkadľuje Božie požiadavky na náš život (Rímskym 7:12), ale my ako manželka nie sme bezhriešne dokonalí. Tento dobrý a spravodlivý manžel však nedokáže odpúšťať, dokáže len odhaliť manželkin hriech a potrestať ho. Je to kruté manželstvo, pretože je jasné, že pod týmto manželom manželka končí zabitím, pretože odplata za hriech je smrť (Rímskym 6:23). Jediná šanca manželky je dostať sa von z tohto manželstva. Problémom však je, že rozvod nie je možný. Manželstvo sa dá zrušiť iba smrťou jedného z partnerov. Ale manžel zákon nezomiera (Matúš 5:17-18). A tak musí zomrieť manželka – stotožnením sa skrze vieru v evanjelium so smrťou Ježiša Krista – aby zaniklo manželstvo so zákonom a aby manželka mohla vstúpiť do nového manželstva – manželstva s Pánom Ježišom Kristom, aby sa dostala pod Novú zmluvu, pod zmluvu milosti. Aj v tomto novom manželstve sú požiadavky na život manželky rovnaké ako v predchádzajúcom

manželstve (svätosť, spravodlivosť, láska, vernosť...), ale existuje tu niečo, čo v starom manželstve neexistovalo – milosť a odpustenie – manžel manželku nielen usvedčuje z hriechu a nedokonalosti, ale ju aj vedie, vychováva, a čo je to najdôležitejšie – uspôsobuje, zmocňuje, povzbudzuje, potešuje, a niet tu už konečného odsúdenia. Staré manželstvo – to bola služba v starobe litery a nesenie ovocia smrti (pretože litera zabíja), nové manželstvo – to je služba v novote ducha a donášanie ovocia Bohu (pretože Duch oživuje) – Rímskym 7:4–6.

Litera v 2. Korintským 3:6. Z kontextu tretej kapitoly 2. Korintským vidíme, že apoštol Pavol porovnáva a dáva do kontrastu Starú zmluvu, zmluvu skutkov, tu opísanú ako zákon napísaný na kamenných doskách (Mojžišov zákon), ktorý je tu pomenovaný „litera“, s Novou zmluvou, pod ktorou je Boží zákon zapísaný – skrze Ducha – do obrezaného srdca znovuzrodeného kresťana („mäsité srdce“ predstavuje obrezané srdce človeka spaseného vierou v evanjelium).

Ako teda mám žiť, keď som pod milosťou a nie pod zákonom? Akú úlohu má teraz v mojom živote Boží zákon a Božie slovo? Keď už nie som pod zákonom, ale pod milosťou, neznamena to, že som bez zákona, lebo som pod zákonom Kristovým (1. Korintským 9:21), ako som to už stručne naznačil, keď sme hovorili o siedmej kapitole listu Rímskym. Boh odo mňa požaduje čistý, posvätený a spravodlivý život plný ovocia Ducha, život v poslušnosti viery. A aká je úloha Božieho slova? Boh je Duch (Ján 4:24) a Boh je Slovo (Ján 1:1). Kristus je Slovo (Ján 1:1). Túto svätú a večnú pravdu dokážeme po ľudsky vyjadriť a uchopiť asi najlepšie vyjadrením, že je jeden Boh (jedna Božia bytosť), ktorý existuje v troch osobách – Otec, Syn, Svätý Duch – a tieto osoby sú jedno, sú v dokonalej jednote. Biblia, Písmo je Bohom vydychnuté (inšpirované) Božie slovo. Preto aj Božie slovo bude vždy v dokonalej jednote s pôsobením Svätého Ducha. Nikdy nebude ani potrebné ani možné stavať do kontrastu zjavenie od Ducha alebo vedenie od Ducha s Božím slovom. Stále platí, že Duch nám pomáha porozumieť Božiemu slovu a zmocňuje nás žiť Božie slovo, ale medzi Slovom a Duchom nikdy nevznikne konflikt. Božie slovo okrem toho, že nám vykladá cestu spasenia a dáva nám spoznať Boha a Pána Ježiša Krista, je aj plné konkrétnych inštrukcií a prikázaní pre náš kresťanský život, ako máme žiť ako nové stvorenie. Kresťan nikdy nebude môcť povedať: „Priveľa Biblie“, „Priveľa Božieho slova“. Naopak, my kresťania sme veľmi náchylní stať sa „preduchovnelí“ v tom zmysle, že ľahko povieme „Takto ma vedie Duch“, „Toto mi zjavil

Pán“ na veci, ktoré sú jednoducho našimi vlastnými túžbami a prianiami, ktoré vychádzajú z našich duší, ktoré – i keď sú spasené – často sú ešte stále príliš telesné (1. Korinským 3:1). Jediná zbraň a nástroj, ako správne rozlišovať čo je z Ducha a čo je z mojej ešte nepremenenej telesnej túžby, je Božie slovo. Ak nebudem dobre a do hĺbky poznať Božie slovo, ľahko oklamem sám seba v tom, k čomu ma vedie Boh, či už pri vážnych životných alebo každodenných rozhodovaniach sa. Rovnako ľahko budem unášaný rôznymi vetrami učenia raz sem raz tam všetkými smermi. Žijeme v časoch, kedy je cirkev po celom svete bombardovaná „čerstvými zjaveniami“ údajne od Ducha, ale často sú to nebiblické zvädzajúce učenia. Bez hlbkej znalosti Božieho slova a bez poslušnosti tomuto slovu ľahko v živote zlyhám a padnem. „Každé písmo, vdýchnuté od Boha, je aj užitočné učiť, karhať, napravovať a vychovávať v spravodlivosti“ (2. Timoteovi 3:16).

Dovoľte mi uviesť jeden prípad zo života. Len nedávno sa mi jeden brat zdôveril, že Pán mu zjavil, že má „uloviť“ jednu mladú dámu. Pod slovom „uloviť“ mal na mysli význam, ako keď Pán Ježiš poveril Petra zameniť rybolov za lovenie ľudí pre Pána, ale mne sa hneď vynoril trošku iný obraz. V rozhovore sa ukázalo, že tá dáma nie je spasená, keďže sa spolieha na náboženstvo, kde cesta do večného života vierou v Krista len začína ako na štartovacej čiare, a je k nej potrebné pridať skutky, zásluhy a absolvovanie sviatostí, aby človek večný život nakoniec aj obdržal. Snažil som sa tohto brata varovať, aby sa nepúšťal do vzťahu s neveriacou, snažil som sa mu z Písma ukázať, že Boh taký vzťah neschvaľuje. On však bol presvedčený, že Duch ho osobne vedie do toho vzťahu. Neskôr absolvoval podobný rozhovor v inom zbore, ktorý tiež zvykol navštevovať, kde ho pastor s jedným ďalším bratom napomínali podobne. Označil ich za zákonníkov. Dôsledky takéhoto a podobného konania bývajú bolestivé a pre cirkev neprospešné a škodlivé. Poznám viac prípadov, kde nepochopenie jednoty vedenia Božieho Ducha a Božieho slova, ktoré je nesprávne označené ako „litera“ viedlo k zničujúcim životným dôsledkom. Dalo sa tomu predísť. Poučme sa z varovaní v Písme. Nebuďme Božím ľuďom, ktorý sa nechce poddať Bohu a nechce chodiť po jeho cestách. Litera

neznamená „príliš striktné riadenie sa Božím slovom“.

Vyššie sme hovorili primárne o funkčnom porovnaní Ducha a litery, kde litera reprezentuje odsudzujúcu funkciu zákona, kým Duch je spojený s Kristovým evanjeliom. V takomto porovnaní je kontrast medzi literou a Duchom založený na tom, k akému výsledku privedú človeka – totiž k smrti alebo k životu. Je užitočné uvedomiť si, že celá problematika má v 2. Korinským 3 i svoj časový rozmer. Celá éra, ktorá začala Mojžišom a predchádzala príchodu Novej zmluvy bola ako celok charakteristická odsúdením (to neznamená, že nikto nebol za tých čias spasený, celý čas tu boli abrahámovské sľuby a abrahámovská viera), kým éra, ktorá začala Kristom a pokračuje apoštolmi je ako celok charakteristická spasením a životom (to ale neznamená, že spasený bude každý jeden človek). Časový rozmer v tom zmysle, že služba Ducha nasleduje po službe smrti a dokonca ju aj nahrádza, je teda v tomto texte (rozumej v 2. Korinským 3) prítomný. Niektorí kresťania sa ale snažia časový kontrast definovať ako ukončenú éru napísaného zjavenia (Písma) na jednej strane a éru osobného zjavenia Duchom na druhej strane (individuálny kontakt medzi jednotlivcom a Bohom cez osobné zjavenia). Pre takýto kontrast však nie je v texte 2. Korinským 3 priestor, jedna i druhá éra mala svojich prostredníkov (tam Mojžiš a tu zase Pán Ježiš a jeho apoštol). V jednej i druhej etape Božie zásahy do histórie a životov ľudí obsahujú ako integrálnu súčasť i následný vznik písomných záznamov, ktoré sa stávajú normatívne pre všetkých, ktorých Boh prijal za svojich (tu sa zaužíval výraz inskripturácia Božieho zjavenia).

Preto rozoznať časovú postupnosť dvoch ér je úplne iné konštatovanie, než tvrdiť, že príliš veľa Písma nás zabíja, kým veľa osobného subjektívneho vedenia Duchom nám dáva život. To prvé je v tomto Pavlovom texte prítomné, kým druhá myšlienka je mu úplne cudzia. Písmo je výsledok Božích zjavitelských aktov, bez Písma nevieme o Bohu takmer nič. Umiestňovať do tohto textu (rozumej 2. Korinským 3) oporu pre idey, ktoré v jednej či druhej forme autoritu Písma spochybňujú, nie je znakom zodpovednej exegézy.

© 2008 Nezávislé kresťanské zhromaždenie Bratislava.

Tento dokument je voľne šíriteľný a kopirovateľný v nezmenenej podobe.

Nemožno publikovať za účelom dosahovania zisku bez súhlasu autora.

<http://nkz.reformace.cz/>